

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 8/2000 vp

Hallituksen esitys laiksi geenitekniikkalain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 11 päivänä huhtikuuta 2000 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmis-
televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen
laiksi geenitekniikkalain muuttamisesta (HE
22/2000 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Katri Nuotio, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylitarkastaja, pääsihteeri Irma Salovuori, geenitekniikan lautakunta
- erikoistutkija Jussi Tammisola, maa- ja metsätalousministeriö
- puheenjohtaja, tutkimusprofessori Matti Sarvas, biotekniikan neuvottelukunta
- läänineläinlääkäri Paula Junnilainen, Itä-Suomen lääninhallitus.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi geenitekniikkalakia suljetun käytön osalta siten, että otettaisiin käyttöön uusi geenitekniikalla muunnettujen organismien suljetussa tilassa tapahtuvan käytön luokitusjärjestelmä, joka perustuisi riskinarviointiin. Suljetun käytön luokituksen perusteella määräytyisi toiminnassa tarvittava eristystaso, jonka perusteella valittaisiin vaadittavat eristämisen- ja suojaustoimenpiteet käytettäessä geenitekniikalla muunnettuja organismeja suljetussa tilassa.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi lyhennettäväksi toiminnanharjoittajan geenitekniikan lautakunnalle tekemien ilmoitusten käsittelyaikoja. Ilmoitusten sisältöä ehdotetaan lisäksi tarkennettavaksi.

Ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön geneettisesti muunnettujen mikro-organismien käyttöä suljetuissa oloissa koskevan neuvoston direktiivin muutos.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2000.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä sivistä ja saamansa selvityksen perusteella valio-

kunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Voimassa olevassa geenitekniikkalaissa on pantu täytäntöön direktiivin 90/219/ETY lisäksi geneettisesti muunnettujen organismien tarkoituksellisesta levittämisestä ympäristöön annettu neuvoston direktiivi 90/220/ETY. Lain 3 §:n määritelmät perustuvat edellä mainittujen direktiivien määritelmiin. Vaikutusten ja riskin arvioinnissa käytetyt termit "ihmisen terveydelle ja ympäristölle" perustuvat mainittuihin direktiiveihin. Termi "ympäristö" kattaa vakiintuneesti myös ympäristössä olevat eläimet ja kasvit. Sama termi esiintyy myös lain muissa pykälissä.

Hallituksen esityksen 8 §:ssä ehdotetaan geenitekniikalla muunnettujen selkärankaisten koe-eläinten käytössä noudatettavaksi eläinsuojelulakia ja sen nojalla annettuja alemmanasteisia säännöksiä. Viittauksella pyritään korostamaan eläinsuojelulain velvoitteiden noudattamista geenitekniikalla muunnettujen selkärankaisten koe-eläinten käytössä. Pykälän perusteluissa todetaan, että arvioinnin eläimelle aiheutuvista haitoista ja kärsimyksistä suorittaisivat koe-eläintoimikunnat ja lääninhallitukset eläinsuojelulainsäädännön mukaisesti. Geenitekniikan lautakunnan ei tarvitsisi kolmantena instanssina arvioida eläimelle mahdollisesti aiheutuvaa kärsimystä, kipua ja tuskaa. Eläinsuojelulain perusteella annettu lupa tutkimuksen suorittamiseen ei takaa sitä, että toiminta voitaisiin hyväksyä myös geenitekniikkalain nojalla. Toiminnasta tulee aina tehdä ilmoitus geenitekniikan louta-

kunnalle, joka tarkistaa siitä tehdyn riskin arvioinnin. Lautakunnan tulee ottaa päätöksessään huomioon muun muassa eettiset kysymykset ja lautakunnassa on jäsenenä etiikan asiantuntija. Koe-eläimille aiheutuvan kärsimyksen, kivun ja tuskan arviointi eläinsuojelulain nojalla ei siis poista lautakunnan velvoitetta arvioida kunkin eläinkokeen hyväksyttävyyttä geenitekniikkalain nojalla.

Ehdotetussa 36 a §:ssä harkintavalta yleisön kuulemisen tarpeellisuudesta annettaisiin geenitekniikkalain toimeenpanevalla viranomaisella eli geenitekniikan lautakunnalle. Direktiivin 90/220/ETY perusteluissa yleisön kuulemista käsitellään ainoastaan siten, että perusteluissa mainitaan joissain tapauksissa saattavan olla asianmukaista kuulla yleisön mielipidettä. Euroopan unionin jäsenvaltioissa ei ole muodostunut yhtenäisiä käytäntöjä yleisön kuulemisessa.

Geenitekniikan lautakunta päättäisi tapauskohtaisesti, onko yleisön tai jonkun ryhmän kuuleminen tarpeen. Laissa tarkoitettuna ryhmänä voitaisiin pitää esimerkiksi naapurustoa tai joitain järjestöjä, kuten kuluttaja- tai luonnonsuojelujärjestöjä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 28 päivänä huhtikuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Marjatta Vehkaoja /sd
jäs. Eero Akaan-Penttilä /kok
Tuula Haatainen /sd
Saara Karhu /sd
Inkeri Kerola /kesk
Niilo Keränen /kesk
Valto Koski /sd

Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löf /r
Juha Rehula /kesk
Päivi Räsänen /skl
Sari Sarkomaa /kok
Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
Raija Vahasalo /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

2 Valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.